

Мўғил татар қиссаси ۴۳-қисм

Абу Абдуллоҳ Шоший

Ушбу дарс куйидаги мавзуларни ўз

ичига олади: – Миср лашкарининг

Ғазога отланиши; – Ғазо жанги; –

Мусулмонлар билан Акко

салибчилари орасидаги сулҳ; –

Китбуганинг мусулмон лашкар

қаршисидаги аҳволи; – Соримуддин

Ойбекнинг мусулмонларга йўллаган

элчиси; – Ҳижрий ۱۰۸ йил ۲۰

рамазон куни воқеалари; – Ислом

лашкари муқаддимасининг Айн-

Жалутга тушиши;

<https://islamhouse.com/ξ · ۱۴۷۷>

- Мўғул татар қиссаси ۲۳- қисм
 - Бисмиллаҳир роҳманир роҳим
 - Мўғул-татар қиссаси
 - Ўтган сұхбатимизда:
 - Миср лашкарининг Ғазога отланиши
 - Ғазо жанги
 - Фаластин – ғалабалар диёри
 - Ғазо ғалабасининг аҳамияти

- Мусулмонлар билан Акко салибчилари орасидаги тинчлик
- Китбуғанинг мусулмонлар қаршисидаги аҳволи
- Ислом лашкарининг Айн-Жалут сари йўналиши
- Соримуддин Ойбекнинг мусулмонларга йўллаган элчиси
- Ислом лашкари муқаддимасининг Айн-Жалутга тушиши
- Вассаламу алайкум ва роҳматуллоҳи ва барокатух.

Мўғул татар қиссаси ۲۳- қисм

Бисмиллахир роҳманир роҳим

Мўғул-татар қиссаси

Барча мақтовлар Оллоҳга хосдир.
Унга ҳамду сано ва истиғфорлар
айтамиз, Ундан ёрдам сўраймиз,
нафсларимиз ҳамда ёмон
амалларимиздан паноҳ тилаймиз.
Оллоҳ ҳидоят қилган кимсани
адаштирувчи, адаштирган кимсани
ҳидоят қилувчи йўқдир. Мен
шериксиз, ягона Оллоҳдан ўзга илоҳ
йўқ ва Муҳаммад унинг бандаси ва
элчисидир, деб гувоҳлик бераман.

Ўтган сұхбатимизда:

- Шайх Изз ибн Абдуссалом раҳимаҳуллоҳнинг фатвоси;
- Қутуз ва амирларнинг мўғулларни қаршилаб олиш борасидаги фикрлари;
- Акко муаммоси;
- Мусулмон қўшиннинг покланиши кабилар мавзуимиз бўлган эди.

Миср лашкарининг Ғазога отланиши

Қутуз раҳимаҳуллоҳ мўғулларга қарши жанг қилиш қарорини берган,

Фаластинга бориб жанг қилишга бел боғлаган эди. Миср лашкари бир жойга жамланди, сўнгра Фаластиин сари одимлай бошлади. (۱۸ - x). Бу ҳодиса ۷۰۸ ҳ.с. шаъбон ойининг бошлари / ۱۲۶۰ м.с. июлнинг ўрталарига тўғри келган, яъни бу йўлчилик ёзнинг жазирама иссиқ кунларида, Синонинг қурғоқ сахроси орқали бўлган эди [۱].

Мусулмон лашкар шимоли-шарққа, Сино томонга, сўнгра Синонинг шимоли бўйлаб Ўртаер денгизи соҳили қаршисидан Ғазогача сахро узра йўл юришди.

"Парвардигоро! Биз сендан бу
сафаримизда яхшилик ва тақвони,
амаллардан эса ўзинг рози
бўладиганини насиб этишингни
сўраймиз! Парвардигоро! Бизларга
бу сафаримизни енгил қилгин!
Узоқлигини яқин қил!
Парвардигоро! Сен сафаримизда
йўлдош, аҳлимизда эса халифасан!
Парвардигоро! Бизни сафар
машаққатларидан, сафарда қайғули
кўнгилсиз ҳодисалар содир
бўлишидан ва молу аҳлимизга зиён
захмат етишидан ўзинг асрагин".

Йўл ўта машақатли эди. Мусулмон
жангчилар сабрла Табук ғазотини
ёдга олдилар. Ҳақиқатан бу ғазот

айни Табук ғазотидаги қийинчиликларни хотирлатарди. Табук ғазоти ҳам жазирама иссиқ кунларда, Мадинада иқтисодий танглик замонида, узун сахро орқали бўлган сафар ва ўша замондаги энг қувватли Рум давлатига қарши бўлган жанг эди. Бу сафарги жангда ҳам мусулмонлар худди шундай жазирама кунларда, сахро орқали юриш, иқтисодий танглик дамлари ҳамда ер куррасидаги баҳайбат ва қувватли Мўғул давлатига қарши бўлаётган эди. Тарих такрорланмоқда, фақат Табук кунида мусулмонлар Рум

лашкарини топмаган ва жанг содир бўлмаган эди. Аммо бу ғазотда мўғуллар мусулмонларни кутиб турарди.

Кутуз раҳимаҳуллоҳ мусулмон лашкарнинг сафларини тартиблашга киришди, зеро олдинда буюк жанг бор. Мусулмон лашкар мўғул қўшинидан бир бўлагига дуч келса ҳам жанг қилишга тайёр турарди. Кутуз лашкарнинг бошига етук қўмондон Рукнуддин Бейбарсни тайин қилди. Уни лашкарнинг олдинги сафларига қўйилишидан мақсад, биринчи зарбада мўғулларни ер тишлатиш эди. Мўғулларнинг оз қисмини бўлсада

биринчи зарбада енгилиши мусулмон лашкарнинг руҳиятини кўтарарди. Қутуз лашкарнинг олдинги сафига энг кучли жангчилар гурӯҳини қўйиш билан бирга, бу гурӯҳни лашкардан ажратди ва уни анча олдинда юришига амр қилди. Бу эса мўғул разветкачиларининг кўзини шамғалат қилиш учун қилинган эди, тоинки мўғуллар бу гурӯҳни кўриб, мусулмон лашкари шу экан деб, шунга яраша ҳаракат қилган вақтда орқадаги асосий қўшин қақшатқич зарбани бериши учун эди. Қутузнинг бу режаси мўғулларнинг хаёлига ҳам келмади.

Ғазо жанги

Рукнуддин Бейбарс раҳимаҳуллоҳ
٦٥٨ x.c. ʌ шаъбон / ١٢٦٠ м.c. ۲۶ يول
куни Миср ҳудудларидан ошиб,
Фаластин ерларига кирди^[۲].

Мусулмон лашкарининг асосий
қисми йўлда эди. Бейбарс Фаластин
ерларига кириши билан Ғазодан ۵·
км жанубда жойлашган Рафах,
сўнгра унинг шимолида жойлашган
Хон-Юнус ва Дайр ал-Балаҳ^[۳]дан
ўтиб, Ғазога яқинлашиб қолди. (۱۹ -
x) Шундагина мўғуллар Рукнуддин
Бейбарснинг лашкарини кўришди.
Кутуз раҳимаҳуллоҳ гумон
қилганидай улар мусулмон
лашкарининг бори шу, деб тахмин

қилдилар ва Ғазодаги мұғул лашкари бошқа шаҳарлардаги мұғуллардан мадад ҳам сўрамай уларни қарши олишга киришди. Ғазода мусулмон лашкари билан Байдер бошлиқ мұғул қўшини ўртасида тўқнашув содир бўлди[۴]. Маълумингизки, мусулмон лашкарининг муқаддимаси анча кучли, Ғазодаги мұғул гуруҳи эса нисбатан кучсиз эди. Мұғул қўмондони Китбуға ва асосий мұғул лашкари эса бироз олисда - марказий ҳарбий лагерда, яъни Ғазодан ۲۰۰ км узокда Ливан ерларида жойлашган Бақоъ водийси – Баълабаккада[۵] эди[۶]. Барча

шарт-шароитлар мусулмонлар фойдасига хизмат қилаётган, кичик бўлсада ғалаба нишоналари кўринаётган эди. Воқеъда ҳам Рукнуддин Бейбарс бошлиқ қўшин Ғазодаги мўғуллар устидан ғалаба қозонди, уларнинг бир қисмини ўлдирди, қолганлари шимолга қочиб қолишиди^[У]. Шимолга қочганлари Китбуғанинг ёнига етиб келиб, Ғазодаги аянчли мағлубиятлари ва мусулмон лашкарининг шимол тарафга қараб келаётгани хабарини бериши.

Мўғул армияси эсанкираб енгилди. Уларни нима эсанкиратди?! Уларни тасодифий ҳужум, ёки пухта

ҳарбий режа довдиратмади, балки уларга мусулмонларнинг жонжахдлари билан, ортга қайтмай жанг қилишлари янгилик бўлганди.

Мусулмонлар динлари, ватанлари, шарафлари ва номусларини саклаш учун кураш бошлаган эди.

Мўғуллар йилларча мусулмонларнинг қўрқиб қочишларига гувоҳ бўлиб келар, мусулмон бошлиқларидан доимо қуллук ва мулозаматни топар эди.

Ҳа! Уммат заифлашиши мумкинdir, бироқ ўлмайди, улардан кимлардир ғанимларга қуллук қилса, бошқалари Оллоҳнинг амри

келгунга қадар динни ва умматни ҳимоя қилиб борадилар.

"Саҳиҳайн"да ривоят қилинган ҳадисда Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам айтганлар:

"Умматимнинг бир тоифаси ҳак узра зоҳир бўлиб қолаверади, то қиёмат уларга қарши чиққанлар ҳам, ёрдамсиз қўйганлар ҳам – уларга ёрдам беришда ёки улар билан бирга туришда қосирлик қилганлар ҳам – заар етказолмайди". "Улар қаердалар, ё Расулуллоҳ?", деб сўралганда: "Улар Шомда", деб жавоб берганлар [Л].

Имом Аҳмад Абу Умома разияллоҳу анҳудан ривоят қилган ҳадисда, "Улар қаердалар, ё Расулуллоҳ?", деб сўралгандა: "Улар Байтул-Мақдисда ва Байтул-Мақдиснинг атрофида", деганлар^[⁹]. Байтул Мақдис Фаластинда, унинг атрофи эса Фаластин ва Шом ерларидир.

Фаластин – ғалабалар диёри

Ғазо жанги, сўнгра Айн-Жалут жанглари байтул Мақдис ва Фаластин халқига бошқа жанглардан кўп ҳам фарқ этмасди. Оллоҳ таоло Фаластин ерларини мусулмонлар учун буюк ғалабалар макони қилгандир, буни тарихга

шунчаки назар солған киши ҳам
күра олади. Түғри бу жойларда ҳам
енгилиш ва мағлубиятлар рўй
берган, лекин бу ерларда
мусулмонлар қийинчиликка дуч
келган замонларда буюк ғалабалар
юз берган.

Мусулмонлар Фаластин ва Шом
ерлари: Ажнадин, Бейт-Шеан ва
Ярмукда Рум императорлигига
қарши; Хиттин, Табария ва Байтул
Макдисда салибчиларга қарши;
Ғазо, Айн-Жалут ва Бейт-Шеанда
мўғулларга қарши қаттиқ ва аччиқ
жанглар олиб борди. Бундан сўнг
мусулмонлар Акко, Аскalon, Ҳайфа
ва бошқаларда салибчиларга қарши;

Аккода французларга қарши; турли даврларда ва хоссатан ۱۹۳۶ м.с. да ۴ йил давомида инглизларга қарши жанглар олиб борди. Шунингдек, бу ерларда яхудларга қарши жанглар давом этмоқда, Оллоҳнинг изни билан яхудларнинг ҳалокати бу муборак ерларда юз беради. Бу орзу ёки тахмин эмас, балки набавий башоратдир, [имом Бухорий ва Муслим Абу Хурайра разияллоҳу анҳудан ривоят қилган ҳадисда Пайғамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам айтганлар:](#) "То мусулмонлар яхудларга қарши урушмагунларича қиёмат қоим бўлмайди. Шунда мусулмонлар уларни ўлдирадилар.

Яхудлар ҳатто тош ва дарахт ортига яшириниб олишади. **Шунда тош ва дарахт:** "Эй мусулмон, эй Оллоҳнинг бандаси, ортимда яхудий бор, кел, уни ўлдир", дейди. Факат гарқад (**ундай демайди**), чунки у яхудларнинг дарахтларидан"[\[۱\]](#).

Ғазо ғалабасининг аҳамияти

Мусулмонлар Ғазода мўғуллар устидан нусратга эришдилар, гарчи бу ғалаба жузъий бўлсада муҳим аҳамият касб қиласарди. Баъзи тарихчилар Ғазо жангини кўп ҳам эътиборга олмаса, баъзилари мутлақо аҳамият бермайдилар! Ҳолбуки, бу жанг мусулмонлар

тариҳидаги энг муҳим маъракалардандир^[۱۱]. Унинг аҳамияти кўп сондаги мўғулларнинг қатл қилингани, Ғазонинг муҳим стратегик жойлиги ва бошқа ҳарбий масалалар жиҳатидан эмас. Унинг аҳамияти мусулмонлардаги руҳий тушкунликнинг бартараф бўлганидадир. Мусулмонлар "Енгилмас" деб ном олган мўғулларнинг тумтарақай қочишларига кўзлари билан гувоҳ бўлдилар. Мусулмонларнинг руҳияти бағоят кўтарилди, "кимнингдир мўғуллар енгилибди, дегани қулоғингга чалиниб қолса, ишонма!" каби эл оғзида достон

бўлган чўпчаклар бекорга чиқди. Ўз
ўринда бу воқеа узоқ йиллардан
бери мағлубият кўрмаган мўғул
армиясига салбий таъсир қилди.
Зоҳиран тор доирадаги ушбу
устунлик буюк маънавият ғалабаси
эди.

Мусулмонлар билан Акко саличилари орасидаги тинчлик

Мусулмонлар Ғазодаги ғалабадан
кейин, шимол тарафга Ўртаер
денизи бўйлаб йўналди. Кутуз ўз
лашкари билан ислом шаҳарларидан
бирин-кетин ўтиб борар эди. Улар
Асқалондан, сўнгра Яфа^[۱۲]дан
ўтиб, шимолга юришни давом

эттириди. Тулкарм^[۱۳] шаҳрининг ғарбидан ўтиб, Ҳайфа шаҳрига етиб келишди. У ердан салиб амирлиги қўл остидаги Акко шаҳрига йўл олишди. (۱۹ - x)

Кутуз Акконинг ташқарисида Акко қўрғонига лагер қурди. У салибийларни илгариги тинчлик ахдларида турган ёки турмаганини билишни истади. Шу боис мусулмон амирлардан иборат делегацияни Аккога йўллади. Кутуз ва Акко салибий амирлари ўртасида элчилар воситасида мулоқот бошланди. Салибийлар мусулмон амирларни чиройли қаршилаб олишди ва икки тараф ҳам илгариги

аҳдларида содикликларини таъкидлашди. Зиёратлар бир неча бор такрорланди. Ҳатто иккала тараф ҳам вазият барқарор эканидан хотиржам бўлдилар. Сўнгра Қутуз мўғулларни қаршилаш мумкин бўлган муносиб жойни танлаб, йўлга чикишга қарор қилди[۱۴].

Қутуз Акко минтақасини тарқ қилишга шайланган замон делегация сафида бўлган мусулмон амирлардан бири Акко амирлигининг ўта заиф ҳолатда экани ва улар мусулмонларнинг аҳдларидан хотиржамлиги ҳамда жангга тайёргарлиги йўқлиги, агар уларга тўсатдан ҳужум қилинса,

мусулмон ўлкани насронийлардан озод қилиш мумкинлигини сўзлади. Бу мусулмон шаҳар ۱۶۶ йил олдин босиб олинган эди. Амир Қутузга "Бу мустамлака шаҳарни озод қилиш фурсати", деди. Қутуз раҳимаҳуллоҳ унга жавобан "Биз аҳдларга хиёнат қилмаймиз!" деди^[۱۵]. Ҳа, Қутуз ҳақиқий нусрат сабабларини топган эди. Оллоҳнинг шариъатига эргашиш, аҳдларга вафо қилиш шу сабаблар жумласидандир. Аҳдларга риоя қилиш шариъатимиз асосларидандир.

"Эй мўминлар, ақдларга (ўзаро келишган битимларга) вафо қилингиз!"^[۱۶]

Имом Термизий ва Абу Довуд раҳимаҳумаллоҳ Амр ибн Абаса разияллоҳу анҳудан ривоят қиласи, [у киши деди](#): "Мен Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг шундай деганларини эшитганман: "Кимнинг бошқа бир қавм билан аҳдномаси бўлса, у ниҳоясига етгунигача ёки у қавм аҳдни бузганини билмагунича аҳдномани бузмасин!"[\[17\]](#)

Китбуганинг мусулмонлар қаршисидаги аҳволи

Кутуз Аккони ортда қолдириб, олдиндаги жанг учун муносиб жой кўзлаб жануби-шарққа томон йўл

олди. Айни вактда лашкарбоши Китбуғага Ғазодаги мағлубият хабари етиб келди. У бу машъум хабарни эшитиб, қаттиқ ғазабнок бўлди. Бу минтақада мўғулларнинг илк бор енгилиши эди. У дарҳол қўшин ҳозирлаб, жанубга Фаластин сари йўлга отланди. У турган жой, яъни Бақоъ водийси билан Фаластиннинг шимоли, яъни Ливан-Фаластин чегараси орасидаги масофа ۱۰۰ км атрофида эди. Одатда бу масофани лашкар икки ёки уч кунда босиб ўтарди. Бироқ Китбуға бу масофани бир ойдан ортиқроқ муддатда босиб ўтди. Фаластин ерларида жангга отланган

рижолларни эшитиб, қалбига қўркув кирган, у ерларга боришга юраги бетламай қадами оғирлашган эди.

Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам: "бир ойлик масофадан (душманларим қалбига тушажак) қўркув билан нусратландим"[\[۱۸\]](#), деб хабар берганлар. Бу қўркувни Оллоҳ ўз душманларининг қалбига жо қилгандир, "Мен кофир бўлган кимсаларнинг дилларига қўркув солажакман. Бас, уларнинг бўйинларини узинглар, бутун-ҳамма бармоқларини чопинглар", деб ваҳий қилган эди"[\[۱۹\]](#).

"(Илоҳлигига) ҳеч қандай хужжат-далил келмаган нарсани (яъни

жонсиз бутларни) Оллоҳга шерик қилганлари сабабли коғирларнинг дилларига қўрқув солажакмиз"[\[۲۰\]](#).

Оллоҳ таоло, беҳисоб лашкар қалбига – Оллоҳ йўлида жанг қилувчи мусулмон лашкарни қаршиларида кўргани замон – қўрқувни туширади. Бу мусулмонлар билан коғирлар ўртасидаги барча жангларда кузатилган ва бундан кейин ҳам кузатиладиган, ўзгармас ҳақиқатдир.

Китбуға Ливан тоғлари бўйлаб юриб, Фаластинга унинг шимоли-шарқидан ва Голан тепалигининг

ғарбидан кирди. Сўнгра Урдун дарёсини кесиб ўтиб, шарқий Жалиле^[۲۱] минтақасига кирди. У бу минтақага Ғазодаги ҳодисадан хабар топганидан бир ой ўтгандан кейин етиб келган эди.

Мўғулларнинг бу минтақага етиб келганидан хабар топган мусулмон разветкачилар бу ҳақда Кутузга хабар берди^[۲۲].

Ислом лашкарининг Айн-Жалут сари йўналиши

Кутуз раҳимаҳуллоҳ Носира шаҳридан ўтиб, жануби-шарққа то "Айн-Жалут водийси", деб аталган минтақага тезроқ етиб олишга

ҳаракат қилди^[۲۳]. Айн-Жалут водийси тахминан икки шаҳар: жанубдан Набулус билан шимолдан Бейт-Шеан шаҳарларининг ўртасида жойлашган минтақа эди. Ҳозирги кундаги Жанин^[۲۴] минтақасига жуда яқин жойдир. Жанин минтақасида бундан бир неча асрлардан кейин Фаластин мужоҳидлари билан яҳудийлар ўртасида катта жанг рўй берган бўлиб, унда мусулмонлар ғоят матонатла сабр қилдилар ва °°° дан ортиқ шаҳид бердилар. Бу водийнинг ўрни беназир бўлиб, Ҳиттин минтақасидан °° км жанубда жойлашган.

Маълумингизки, бу миңтақада ۹۸۳
х.с. / ۱۱۸۷ м.с.да, яъни бундан ۷۰
йил олдин улуғ Ҳиттин жанги юз
берган эди. Шунингдек, Айн-Жалут
водийси бундан ۷ аср олдин буюк
баҳодирлар Холид ибн Валид ва
Абу Убайда ибн Жарроҳ разияллоҳу
анҳумолар бошчилик қилган улуғ
Ярмук жанги содир бўлган Ярмук
миңтақасидан ۷· км ғарбда
жойлашгандир.

Қутуз раҳимаҳуллоҳ Айн-Жалут
водийсини жанг учун энг қулай ва
муносиб макон деб билди. Зеро, бу
водий ясси майдон бўлиб, тахминан
ҳамма томондан ўрта баландликдаги
адирлар билан ўралган, фақат

шимолий томонигина очиқ эди. Яъни худди тақасимон кўринишда бўлиб, атрофдаги адирлар бута ва дарахтлардан иборат чакалакзор эди. Бу эса мусулмон лашкарни чакалакзорга яшириш ва катта-катта пистирмалар қўйиш ҳамда водийнинг ўртасида мўғул лашкарини қуршаб олиш имкони берар эди.

Китбуға келмасдан бурун Қутуз раҳимаҳуллоҳ бу водийга етиб келди ва лашкарини тартиблади. Водийнинг очиқ томони, яъни шимолий қисмига Рукнуддин Бейбарс бошлигидаги энг кучли гуруҳни жойлаштириди. Қутуз бутун

қўшинни водийнинг шарқ, ғарб ва жануб томонидаги чакалакзорларга беркитди. У лашкарни ۷۰۸ ҳ.с. ۲۴ рамазон / ۱۲۶۰ м.с. ۹ сентябр пайшанба куни тартиблаб бўлди. Маълумингизки, Бадр жанги, Макка ва Андалус фатҳлари рамазон ойига тўғри келган эди.

۲۴ рамазон кечаси, Ислом уммати ҳарбий кучлари билан Мўғул ҳарбий кучлари ўртасида даҳшатли кураш юз беришига саноқли соатларгина қолган. Китбуғанинг лашкари манманлик, ғуур ва мутакаббирлик билан мусулмонлар томон келарди.

"Дарҳақиқат, улар ўзларига бино
қўйдилар ва жуда катта
кетдилар"[۲۰].

Мўғул лашкари Бейт-Шеаннинг
ғарбидан ўтиб, жанубга – ўзларини
интиқлик билан кутиб, сафларини
тартиблаб турган мусулмон
лашкари тарафга –, яъни Айн-
Жалутга йўналди.

Қутуз раҳимаҳуллоҳ Айн-Жалут
водийсида турган дамда Фаластин
халқидан шаҳар ва қишлоқлардан
мусулмонларнинг катта гурухи
аскарлар сафига келиб қўшилди.
Яқинда ҳақиқий жанг бўлишига
ишончлари комил эди. Бу ихтиёрий

кўнгилли жангчилар мўғулларнинг бир груҳи Фаластинга келиб, унинг шимолидан жанубига қараб тўлиқ эгаллаган ва ниҳоят Ғазони ҳам босиб олган кезларда қаерда эдилар? Бундан олдин улар қаерда ўтирган эдилар? Ҳозир қаердан чиқиб келдилар? Яқин тарихда мухлис бошлиқлари бўлмаган бу халқ, бир томондан Кутуздай мухлис бошлиқдан таъсирланса, иккинчи томондан эса юқорида зикр қилганимиз маънавий ғалабадан илҳомланарди, десак янгиш бўлмайди. Бундан олдин динга хизмат, Ислом қадрини олий қилишни истаган содик

мўминларнинг аксарияти
эрғашишга салоҳиятли, ўрнак
бўлишга лойик, муҳлис йўлбошчи
йўқлиги боис қўл қовуштириб
ўтиришдан бошқа чора топмасди.

Тўғри, улар мунтазам армия каби
кучли ва маҳоратли бўлмасаларда,
лекин Оллоҳ йўлида бирор бир амал
қилиб қолишга муштоқ эдилар. Бу
иштиёқ жанг майдонида катта рол
ўйнаши табиий ҳол. Кутуз улардан
қурол-ярок ташиб ва аскарларга
хизмат ишларида фойдаланди. Шу
билан бирга улар мусулмонларнинг
қорасини кўпайтирас, бу эса ўз
навбатида кофирлар қалбига қўркув
соларди. Ўшанда касаллиги ёки

ожизлиги ёки қарилиги сабаб жанг ҳам, хизмат ҳам қилолмайдиган ожизлар, аёллар ва болалар қишлоқлардан Айн-Жалут водийси сари чиқиб келишган эди. Улар водийнинг атрофига тўпланиб, баралла баланд овозда такбир айтиб, мусулмон лашкарининг ҳаққига дуолар қилишарди. Қўллар, тиллар ва қалблар duo билан банд, улар Исломга ва мусулмонларга нусрат сўраб, ширк ва мушрикларни хор бўлишини тилаб, оламлар Раббиси субҳанаҳу ва таолога илтижо қилишар эди [۲۶].

Бу ҳодисалар ۱۹۸ ҳ.с. ۲۴ рамазон /
۱۲۶۰ м.с. ۹ сентябр пайшанба куни,
катта жанг олдидан юз берган эди.

Соримуддин Ойбекнинг мусулмонларга йўллаган элчиси

Яна шу куннинг ўзида, яъни
жангдан бир кун олдин ғаройиб
ҳодиса юз берди. Бу Оллоҳ
таолонинг ишидир. Ислом лашкари
Айн-Жалут водийсида турган замон
Шом аҳлидан бир киши шошилинч
Кутуз ва унинг атрофидаги амирлар
 билан зудлик билан кўришмоқчи
эканини билдириди. У ўзининг
Соримуддин Ойбекнинг элчиси
эканини сўзлади. Соримуддин

Хулагу Шом ерларига ҳужум
қилганда асир тушган
мусулмонлардан бири бўлиб,
кейинчалик у мўғул лашкари сафида
хизмат қилишни қабул қилган эди.
Соримуддин мўғуллар сафида
кўпгина жангларда иштирок этган
ва ҳозир улар билан бирга Айн-
Жалутга келаётган эди. Нафсиға
эрғашиб мўғулларга ёрдам беришни
қабул қилганми ёки пайтини пойлаб
мусулмонларга ёрдам беришни қасд
қилиб мажбурликдан уларнинг
сафига қўшилганми, номаълум эди.
Бу у билан Оллоҳ таоло орасидаги
сирдир. Бизга маълум бўлгани у
Айн-Жалут жангидан олдин

қўлидан келгунича мусулмонларга ёрдам беришга қарор берган эди.

"Парвардигорингизнинг
қўшинларини ёлғиз Унинг Ўзигина
билур"[\[۲۷\]](#).

Соримуддин Ойбекни Қутуз
раҳимаҳуллоҳ ҳам, мусулмон
амирлар ҳам танимас эдилар. Уни
бу ўринга – мусулмонларга улкан
хизматларни қилиши ва Оллоҳнинг
нусрати мусулмонлар ўйламаган
тарафдан келиши учун – олиб
келган Оллоҳ таоло эди. Бундан
олдин Аҳзоб ғазотида асосий нусрат
сабабчиси Нуъайм ибн Масъудни
олиб келгани каби Соримуддин

Ойбекни бу ўринга келтирган Оллоҳ
барча айбу-нуқсонлардан пок
зотдир.

"Парвардигорингизнинг
қўшинларини ёлғиз Унинг Ўзигина
билур"[\[۲۸\]](#).

Соримуддин Ойбекнинг элчиси учта
маълумот билан келган эди:

Биринчи: Мўғул лашкари ҳар
доимгидек қувватли эмас. Мўғул
хони Мангужоннинг ўлимидан
кейин Ҳулагу бир қисм қўшинни
ўзи билан олиб, Табризга кетган,
айни вақтда мусулмонлар
қаршисидаги мўғул лашкари Шомга
бостириб кирган аввалги ҳолатидан

оз. Бу хабар жуда муҳим эди. Мўғул қўшини Шомга кирган ҳолатидан кам бўлса, уларнинг устидан ғалабага эришса бўлади, деб мусулмонлар руҳан тетиклашди.

Иккинчи: Мўғул лашкарининг ўнг қаноти, чап қанотига нисбатан қувватлидир. Бунга кўра мусулмонлар чап қанотни кучайтириши лозим эди. Бу ҳарбий маълумот ҳам ғоят муҳим эди.

Учинчи: Мўғуллар сафида Ҳимснинг амири Ашроф Айюбий ҳам бор. Бироқ у мўғулларга ёрдам берадётгандай кўриниш берса ҳам,

аслида эса жангда мусулмонларга
енгилиб беради [۲۹].

Бу ўринга ислом лашкарининг
ҳарбий таҳлилчилари ҳам
жамланган эди. Улар бу
хабарларнинг барчаси мўғулларнинг
хийласи бўлишидан қўрқиб, бу
мўғулларнинг навбатдаги найранги,
улар бизни бу хабарларга алданиб,
керакли тадбирни олмаслигимизни
мақсад қилган, шундай экан
огоҳлигимизни кўрайлик дедилар.
Лекин амалда эса, бу
маълумотларни ростдай эътибор
қилиб, сафларни шунга кўра
тартибладилар. Кейин

Соримуддиннинг гаплари мутлақо
рост экани маълум бўлди.

Хижрий ۱۴۰۸ йил ۲۰ рамазон куни
вокеалари

Рамазоннинг ۲۴ куни ниҳоясига
етди, аксар мусулмонлар кечани
қиём, дуо, илтижо, умид билан
бедор ўтказдилар. Бу кеча шу
йилнинг энг улуғ кечаларидан эди.
Чунки аввало бу кеча охирги ўн
кунликнинг тоқ кечаси бўлса,
иккинчидан Оллоҳ йўлидаги
жангдан олдинги кеча эди. Тонг
отганда ваҳший мўғуллардан
милионлаб мусулмонлар қасоси
олинажак. Оллоҳдан жанг

майдонида событқадамлардан айлашини сўраймиз!

Субҳ яқинлашди. Бомдод вақти ҳам кирди, мусулмонлар тонг намозини хушуъ билан адо этдилар, сўнгра сафларини тартиблай бошладилар. Тонг отди, қуёш ҳам ҳаялламасдан ҳар кунги ўзининг топшириғини бажариб, борлиқقا нурини таратар эди. Бу кун осмонда ҳам, ер юзида ҳам байрам бўлган жума куни эди, шу билан бирга мусулмонлар учун буюк нусратга эришажаклари сабаб янада улуғ байрам бўлди.

۷۰۸ ҳ.с. ۲۰ рамазон / ۱۲۶۰ м.с. ۱۰
сентябр жума куни Ислом тарихида

мутлақо улуғ кун бўлгани учун
барча мусулмонлар бу санани
ёдларида сақлашлари лозимдир.

Куёш чиқиб, оламни ёритганида
мусулмонлар узокдан водийнинг
шимол тарафида мўғул лашкарини
кўрдилар. Бутун оламга қирғин
келтирган ваҳший мўғул лашкари
водийга жуда яқин келди,
водийнинг шимолий томони
остонасида улкан ва баҳайбат мўғул
лашкари тўхтади. Водийда бирор
тирик жон кўринмасди. Барча
мусулмонлар, ҳатто Рукнуддин
Бейбарс бошлиқ лашкар
муқаддимаси ҳам бу тонгда

тепаликлар ортига беркинган
эдилар.

Ислом лашкари муқаддимасининг Айн-Жалутга тушиши

Ислом лашкари Қутуз раҳимаҳуллоҳ тайин қилиганидек, унинг ишорасидан кейин Айн-Жалут водийсига мўғуллар қархисига туша бошлади. Лашкарнинг кучли муқаддимаси бирдан тушмади, балки босқичма-босқич жангга кирди. Соримуддин Ойбек жанг майдонида мўғул қўмондони насроний Китбуганинг ёнида туради. У Ислом лашкари

муқаддимасининг жанг майдонига кириб келишини шундай васфлайди: тонг отиши билан ислом лашкари кўрина бошлади, унинг биринчи груҳи қизил ва оқ кийимда эди. **Жанг майдонига биринчи бўлиб** кирган груҳ соғ ранглар: оқ ва қизил рангли либосда эди.

Мусулмонларнинг ҳар бир груҳи ўзига хос либосда, яъни уст-бошлари, қилич ва қалқонлари ва отлари гўзал кўринишда эди.

Соримуддин Ойбек қонхўр Китбуға ҳақида гапириб, **шундай дейди:** буни кўрган Китбуға ва унинг атрофидаги мўғул лашкари эсанкираб қолди.

"Шунда бу инкор қилувчи довдираб қолди. Оллоҳ золим кимсаларни ҳидоят қилмайди"[۳]

Дарҳақиқат, у мусулмон лашкарини биринчи маротаба бундай кўринишда кўраётган эди. Бундан олдин у ҳамиша мусулмонларни қалъа ва қўрғонлар ортида кўрқиб, даҳшатга тушган ёки мўғулларни кўриб, ортига қарамай қочаётган ёки хор бўлиб бошларини мўғулларнинг қиличига тутиб турган ҳолатда кўравериб ўрганиб қолган эди. Аммо ҳозирчи, у довдираб қолди, у мусулмонларни бундай ҳайбатли кўринишда кўраман деб ҳечам ўйламаган, етти ухлаб тушида ҳам

кўрмаган эди. Китбуғанинг қалбига
кўрқув тушди, [у Соримуддин](#)
[Ойбекдан сўради:](#) Эй Сорим! Бу
ранг, бу гуруҳ кимники? Ҳақиқатан
гуруҳ беназир кўринишда эди.

[Соримуддин Ойбек унга жавобан:](#)
Мамлуклар амирларидан бири,
Сункар Румий гуруҳи,
деди[۳۱].

Мамлуклар бир-биридан ўзига хос
ранглар билан ажралиб турарди.
Ҳар бир гурухнинг ўз ранги бўлар,
баъзиси оқ ва қизил бўлса, бошқаси
кўк ва яшил, яна бошқаси янада
бошқа рангда бўлар эди. Ўша ранг
шу гуруҳга ишора қиласди,
уларнинг Мисрдаги омборлари ва

уйлари ҳам шу рангда бўларди. Бу ранглар орқали улар бир-бirlariдан ажралиб турарди [٣٢].

Конхўр, золим мўғул қўмондонининг қалбига қўрқув солган гуруҳ ҳали ислом лашкари муқаддимасининг ҳаммаси эмасди. Ваҳший мўғул сардори ва мўғул лашкари қалбига кирган қўрқувни фақат қуидаги ҳадис замираida шарҳлашимиз мумкин. **Расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам:** "бир ойлик масофадан (душманларим қалбига тушажак) қўрқув билан нусратландим" [٣٣], деб хабар берганлар. Зеро нусрат фақат Оллоҳ таолонинг хузуридандир. Уларнинг

қалбларига бу қўрқувни жо қилган зот фақат Оллоҳ субҳанаҳу ва таолодир.

Бир мунча замон ўтгандан сўнг иккинчи гуруҳ жанг майдонига тушди, улар сариқ либосда эди. Уларнинг савлатлари ва гўзаликларини таърифлаш қийин эди. Китбуға титраб кетди ва Соримуддиндан сўради: Бу кимнинг гуруҳи? Соримуддин деди: Бу яна бир мамлуклар амири, ливанлик ар-Рошид гуруҳи[۳۴].

Сўнгра Рукнуддин Бейбарснинг қолган гуруҳлари жанг майдонига тушди. Ҳар бир гуруҳ бошқача

рангда эди. Ҳар бир гурӯҳ жанг майдонига тушганда Китбуға Соримуддиндан сўрар, у эса ўзидан тўқиб, асли бўлмаган турли номларни зикр қиласди. Бу билан у Китбуғанинг Мамлуклар бениҳоя кўп экан, Миср, Шом ва бошқа жойдаги мамлуклар қуввати жамланибди, деб ўйлашини ва охир оқибат унинг қалбига қўрқув солишни қасд қилган эди.

Бундан сўнг жанг қандай кечди? Китбуға нима қилди? Мусулмонлар ғалабага эришдими? Мусулмонлар қандай талофат қўрди? Бу каби мавзуларни келаси дарсларимизда зикр қиласмиз, иншааллоҳ.

Бу сўзларни айтарканман, ўзимга ва сизларга Оллоҳ таолодан мағфират тилаб қоламан.

Валлоҳу таъала аъlam....

**Вассаламу алайкум ва
роҳматуллоҳи ва барокатух.**

[۱] Сиржоний "Қиссатут-татар"
(۲۹۸, ۲۹۹ - бет).

[۲] Рошидуддин "Жомиъут-таварих"
(۲ - жилд, ۱ - қисм, ۳۱۳ - бет),
Ғомидий "Жихадул мамалик" (۱۲۱ -
бет).

[۴] Рус. Дейр эль-Балах.

[۵] Рошидуддин "Жомиъут-таварих"
(۲ - жилд, ۱ - қисм, ۳۱۳ - бет),
Ғомидий "Жиҳадул мамалик" (۱۲۱ -
бет).

[۶] Рус. Баальбек.

[۷] Ибн Касир "ал-Бидаяту ван-
Ниҳоя" (۱۷/۴ • ۱), Ғомидий
"Жиҳадул мамалик" (۱۲۲ - бет),
Сиржоний "Қиссатут-татар" (۳ • ۱ -
бет).

[۸] Рошидуддин "Жомиъут-таварих"
(۲ - жилд, ۱ - қисм, ۳۱۳ - бет),
Макризий "ас-Сулук" (۱/۵۱۷ - бет).

[۹] Бухорий ва Муслим ривояти.

[٩] Ахмад ривояти.

[١٠] Бухорий: ٦/٧٥, Муслим:
№ ٢٩٢٢.

[١١] Ғомидий "Жиҳадул мамалик"
(١٢١ - бет).

[١٢] Ёки Яффа.

[١٣] Рус. Тулькарм.

[١٤] Ғомидий "Жиҳадул мамалик"
(١٢١, ١٢٢ - бет).

[١٥] Сиржоний "Қиссатут-татар"
(٣٠٥ - бет).

[١٦] Моида:

[۱۷] "Саҳиҳу Аби Довуд": ۲۳۹۷; ۲ / ۰۲۸. "Саҳиҳу Сунанит-Термизий": ۱۲۸۵; ۲ / ۱۱۳ - ۱۱۴.

[۱۸] Бухорий: № ۲۹۷۷.

[۱۹] Анфол: ۱۲

[۲۰] Оли-имрон: ۱۰۱

[۲۱] Рус. Галилея.

[۲۲] Сиржоний "Қиссатут-татар"
(۳۰۶ - бет).

[۲۳] Ғомидий "Жиҳадул мамалик"
(۱۲۲ - бет).

[۲۴] Рус. Дженин.

[۲۵] Фурқон: ۲۱

[۲۶] Ғомидий "Жихадул мамалик"
(۱۲۲ - бет).

[۲۷] Муддассир: ۳۱

[۲۸] Муддассир: ۳۱

[۲۹] Сиржоний "Қиссатут-татар"
(۳۱۲, ۳۱۳ - бет).

[۳۰] Бақара: ۲۵۸

[۳۱] Сиржоний "Қиссатут-татар"
(۳۱۶ - бет).

[۳۲] Сиржоний "Қиссатут-татар"
(۳۱۷ - бет).

[۳۳] Бухорий: № ۲۹۷۷.

[۳۴] Сиржоний "Киссатут-татар"
(۳۱۷ - бет).